

ПРОВІДНІ ДЕРЖАВИ АНТИГІТЛЕРІВСЬКОЇ КОАЛІЦІЇ І БОМБАРДУВАННЯ БОЛГАРІЇ (листопад 1943 – квітень 1944 рр.)

ПОТРАШКОВ С.В. (Харків)

Масовані атаки англо-американської авіації на міста Болгарії в 1943 - 1944 рр. не належать до числа широко відомих епізодів другої світової війни. Тим часом, ці дії західних союзників становлять чималий інтерес, як одна з перших спроб досягнення політичних цілей за допомогою такого специфічного військового заходу, як бомбардування мирних об'єктів. Тим більше, що з того часу подібна тактика неодноразово використовувалася названими державами для вирішення задач своєї зовнішньої політики.

В соціалістичній Болгарії неохоче згадували про участь країни у війні проти антигітлерівської коаліції. Тому бомбардуванням були присвячені лічені праці, автори яких зосереджувалися майже виключно на військових питаннях. Перше ґрунтовне дослідження з'явилося лише у 1990 р. [1]. Західні вчені також обминали цю тему, кваліфікуючи повітряні напади на болгарські міста, як незначні та спорадичні [2]. У вітчизняній історіографії, як радянської, так і пострадянської доби, ця проблема взагалі не знайшла спеціального відображення. Спираючись на архівні документи, роботи радянських, болгарських і західних дослідників, автор статті намагається заповнити існуючу прогалину.

Перші повітряні удари по болгарських населених пунктах були нанесені в квітні 1941 р. Проте це були лише спорадичні нальоти англійської і югославської авіації, що були актом відплати за те, що Болгарія дозволила німецьким військам використовувати свою територію для агресії проти сусідів - Греції та Югославії. Аж до середини 1943

року військові дії розгорталися далеко від її кордонів і країна не відчувала на собі їхніх руйнівних наслідків. Навіть оголосивши, під натиском Німеччини, війну Англії і США в грудні 1941 р. правлячі кола Болгарії розглядали її як «символічну». Попередження, що лунали в радіопередачах із Лондона про неминучу розплату за союз із гітлерівською Німеччиною, сприймалися як порожня погроза.

Ситуація змінилася влітку 1943 р., коли англо-американські війська оволоділи Сицилією і південною частиною Апеннінського півострова. Звідси союзна авіація могла завдати масованих ударів по цілям на Балканах, як це було передбачено програмою авіаційного наступу на країни фашистської осі, що була прийнята під час переговорів Ф.Рузвельта та У.Черчілля на конференції в Касабланці в січні 1943 р. і отримала кодову назву «Пойнтбланк».

Крім чисто військового значення ці удари переслідували і певний політичний ефект - підштовхнути балканських сателітів Німеччини до розриву з нею. Як відомо, гарячим прихильником балканської стратегії виступав британський прем'єр-міністр У.Черчіль. З кінця 1942 р. він вважав однією з найважливіших задач союзників нанесення удару в «м'яке підчерев'я» країн осі на Балканах і наполягав на його здійсненні. У цьому він бачив єдиний шанс стримати радянську експансію на регіон. Аргументи на користь своєї позиції Черчіль черпав із досвіду першої світової війни. Стверджуючи, що «катастрофа Болгарії... була сигналом загальної катастрофи централь-

них держав», він доводив доцільність нападу на більш слабких союзників Німеччини [3].

Відомо також, що президент США Ф.Рузвельт був супротивником черчіллівського задуму, тому що вважав, що операція на Балканах вела до затримки висадки в Західній Європі. Точка зору Рузвельта взяла гору на черговій зустрічі американського президента з британським прем'єром в Квебеці у серпні 1943 року, проте при кожному зручному випадку Черчілль знову і знову повертався до балканської стратегії. Капітуляція Італії вселила в нього нові надії на реалізацію балканських проектів. У британського прем'єра народжується ідея провести операцію на Балканах обмеженими силами при виникненні сприятливих обставин. Ідея встановити контроль над цим важливим регіоном малими силами залучила Ф.Рузвельта і під його тиском Об'єднаний комітет начальників штабів частково схвалив проекти Черчілля [4].

«Сприятливою обставиною», від якої залежав успіх або невдача планів Черчілля, міг стати вихід із війни Болгарії. До середини 1943 р., під впливом перемог Червоної Армії, висадки союзників в Італії, росту партизанського руху і погіршення економічного стану в Болгарії назріває політична криза. Ситуацію посилює раптова смерть у серпні 1943 р. царя Бориса. У правлячій верхівці намітилися серйозні вагання щодо доцільності подальшого союзу з Німеччиною. Ще в лютому 1943 р. емісари болгарського уряду встановили контакти з американськими представниками в Туреччині і під час переговорів, що тривали до осені, зондували умови можливого виходу з Потрійного пакту. Проте далі неофіційних зустрічей і бесід справа не рушила [5]. Правителі Болгарії не були готові відкрито порвати з Німеччиною і перейти на бік антигітлерівської коаліції. У Черчілля вирішує підштовхнути бол-

гарське керівництво до рішучих кроків за допомогою масованих бомбардувань.

Рішення про бомбардування болгарських міст було прийнято 19 жовтня 1943 р. на засіданні Імперського комітету по обороні, що проходив під головуванням прем'єр-міністра. Мова йшла про те, щоб «завдати суворий урок» Болгарії з метою змусити її вивести свої окупаційні війська з Югославії і Греції і тим самим сприяти союзницькій кампанії в Італії.

Об'єднаний комітет начальників штабів у Вашингтоні схвалив це рішення і направив відповідні рекомендації головнокомандуючому військами в Європі Д.Ейзенхауеру [6].

Головним об'єктом повітряних атак була обрана столиця Болгарії - Софія, як важливий вузол залізних і шосейних доріг, політичний і адміністративний центр країни.

Англійці надавали великого значення підтримці акції, що готувалася, з боку радянського уряду. Враховуючи той факт, що СРСР не знаходився в стані війни з Болгарією і продовжував підтримувати з нею дипломатичні відносини, Черчілль вважав, що дії західних союзників будуть мати більший успіх, якщо, за ними піде дипломатичний тиск Москви на Софію і там зрозуміють, що не можуть розраховувати на заступництво росіян.

Під час Московської конференції міністрів закордонних справ СРСР, США і Великобританії у жовтні 1943 р., англійський міністр А.Іден проінформував Й.Сталіна і В.Молотова про намір найближчим часом бомбардувати болгарську столицю. Під час розмови з англійським послом у Москві 22 жовтня, Сталін погодився з доцільністю бомбових ударів по Софії, щоб змусити болгар вивести війська з окупованих територій [7]. Раніше він запевнив А.Ідена, що в разі потреби, готовий навіть розірвати з Болгарією дипломатичні відносини [8]. Таким чином, отримавши схвалення

Сталіна, союзники могли перейти до реалізації намічених планів.

Безпосереднє виконання бомбардувань було покладено на 15-ту повітряну армію США і 205-ту авіагрупу ВПС Великобританії, розміщені на півдні Італії [9]. З серпня союзні літаки виконували розвідувальні польоти над Західною і Північно-Західною Болгарією, уточнюючи об'єкти майбутніх бомбових ударів і маршрути до них. 1 серпня 1943 р. відбувся інцидент, що підштовхнув керівництво союзників до ухвалення рішення «завдати суворий урок» Болгарії: болгарські пілоти збили п'ять американських бомбардувальників, що поверталися після бомбардування нафтопромислів Плоешті [10].

Наприкінці жовтня англо-американська авіація учинила нальоти на залізничні вузли міст Скоп'є і Ніш в окупованій Македонії. Серед мирного населення було багато жертв. 14 листопада прийшла черга Софії. 91 американський бомбардувальник Б-25 у супроводі 49 винищувачів завдали удару по промисловій зоні міста, скинувши понад 400 бомб. Було цілком або частково зруйновано 176 будинків, вбито й поранено 187 військових і цивільних осіб [11]. Засоби ППО виявилися не готовими до відбиття нальоту, навіть сигнал повітряної тривоги не був даний вчасно. Серед мешканців почалася паніка, багато хто залишав місто і шукав укриття у навколишніх селах.

24 листопада союзники повторили напад. Цього разу їх зустрів вогонь зенітної артилерії і нечисленна болгарська авіація. У результаті тільки 17 бомбардувальників із 60 вийшли на ціль. Інші, скинувши бомби будь-куди, лягли на зворотній курс. Болгари збили 4 ворожі літаки, загубивши один свій. Збиток, заподіяний Софії, виявився менш значним – зруйновано 87 будинків, вбито і поранено 34 особи [12].

Перші рейди союзної авіації на Софію довели нездатність болгарських сил ППО і ВПС захистити столицю. Останні мали на озброєнні чехословацькі біплани, що «ледве могли наздогнати сучасні бомбардувальники, а при випадковій зустрічі були неспроможні завдати їм серйозних ушкоджень», і тихохідні трофейні французькі літаки «Девуатин-520». Сучасних винищувачів «Мессершміт-109 Г» захисники софійського неба мали біля 20 [13].

З 28 листопада по 1 грудня 1943 р. у Тегерані проходила конференція керівників трьох провідних держав антигітлерівської коаліції. Спроби У.Черчілля знову протягнути балканську стратегію зазнали поразки. У Тегерані було визначено місце і час вторгнення в Європу – Північно-Західна Франція, травень 1944 р. Проте, ідея про проведення операції в районі Балкан «малими засобами» залишалася в силі. Всі надії на її реалізацію У.Черчілля покладав на вступ у війну Туреччини. Пов'язані з цим проблеми обговорювалися на зустрічі У.Черчілля і Ф.Рузвельта з турецьким президентом І.Іненю в Каїрі у грудні 1943 р. І.Іненю пов'язував вступ своєї країни у війну з позицією Болгарії [14]. З огляду на стан, що склався, Комітет начальників штабів британських збройних сил підготував для учасників Каїрської зустрічі спеціальний меморандум, де запропонував вважати головною метою дій союзників на Балканах виведення Болгарії з війни. Засобом, за допомогою якого можна було змусити Болгарію капітулювати, вважалися дії авіації [15]. У.Черчілля визначав критичний період, протягом якого ситуація на Балканах зміниться на користь союзників у 30 днів. Коли запевнений англійцями і американцями президент Іненю заявив, що турецькі війська змогли б виступити 15 лютого 1944 р., Рузвельт зауважив, що на думку Черчілля, до цього часу Болгарія уже вийде з війни [16].

Тому наприкінці 1943 - початку 1944 р. болгарські міста були піддані особливо жорстоким ударам із повітря. У грудні пройшло три авіарейди на Софію з інтервалом у 10 днів. У кожному брало участь не менше сотні літаків. Загальний результат бомбардувань - біля 200 зруйнованих будинків, понад 300 вбитих та поранених [17]. Болгари, незважаючи на нерівність сил, запекло захищалися. У повітряному бою 20 грудня капітан Дмитр Списаревський таранив «літаючу фортецю», здійснивши перший таран в історії болгарської авіації [18].

У перші дні 1944 р. болгарська столиця двічі піддавалася нальотам англо-американської авіації - 4 і 10 січня. Особливо руйнівним був другий. На відміну від попередніх бомбардувань, цього разу бомбометання велося не по окремим цілям, а по великих площах житлових районів. Коли, після денного нальоту, мешканці стали повертатися до своїх будинків, щоб відшукати близьких або знайти місце для ночівлі, зненацька пройшов нічний рейд. У цей день загинуло 750 і було поранено 710 осіб, зруйновано 93 державні будівлі і 3211 приватних будинків, ушкоджено - 427. Втрати союзної авіації склали 31 літак, болгарської - 2 [19].

Бомбовий удар 10 січня мав катастрофічні наслідки для життя болгарської столиці. «Державне керівництво цілком паралізоване. Зв'язок майже відсутній. Місто залишилося без транспорту, води, світла і продовольства... Дві доби підряд із Софії в усі боки тягнуться потоки біженців... ..уряд і відповідальні державні чиновники втекли з міста. Більше доби в столиці було фактичне безвладдя, і лише наприкінці другого дня були віддані перші урядові розпорядження. Протиповітряна оборона виявилася цілком розладженою. Для гасіння пожеж не було води», - таку картину малували в повідомленнях із Софії в ті дні турецькі інформаційні агентства [20].

Бомбардування звело нанівець і плани опозиції. Відповідно до інформації, що надійшла до Закордонного бюро ЦК БРП, комуністи і їхні союзники по Вітчизняному фронту готували на 11 січня в Софії масовий політичний страйк із мітингом і демонстрацією. У результаті авіаційного нальоту, повідомляв секретар окружної парторганізації, «усі втекли. Нікого не залишилося... Мітинги і демонстрації неможливі, тому що усі втекли. У момент паніки на місці не виявилось ні керівників Вітчизняного фронту, ні «звенарів», ні «пладненців»¹, ні інших демократичних груп. Вони втекли разом із населенням... Керівництво Робітничої партії залишилося на місці, як і софійське окружне партійне керівництво,... але партійні маси втекли разом із населенням» [21].

Дезорганізувавши господарське, політичне, адміністративне життя країни, бомбардування безумовно поглибило кризу верхів у Болгарії. Населення більше не вірило твердженням влади про символічний характер війни з Англією і США. У Народних Зборах представники опозиції відкрито закликали уряд змінити хибний курс зовнішньої політики [22].

На початку 1944 р. активізувалися контакти болгарських дипломатів з американцями в Туреччині. Через посла М.Балабанова болгарському уряду була передана пропозиція почати переговори про вихід із війни. У Софії вирішили скористатися нагодою для зондажу умов сепаратного миру. Неофіційні американо-болгарські переговори почалися в лютому. На час їхнього проведення М.Балабанов благав американців призупинити авіанальоти [23]. Проте союзники були налаштовані продовжувати бомбардування, принаймні доти, поки не переконаються у серйозності намірів болгар вести переговори. Особливо непохитний був

¹ Йдеться про союзників БРП по «Вітчизняному фронту» - членів спілки «Звено», та одного з крил Болгарської землеробської народної спілки - «Пладне».

британський прем'єр, для якого знову замаячила надія на здійснення балканських планів. «Якщо ліки допомогли, потрібно збільшити дозу», - писав він Рузвельту [24]. Радянський уряд, отримавши інформацію про початок переговорів і прохання болгарської сторони, залишив прийняття остаточного рішення за Англією і США, проте висловив думку, що повітряні удари варто призупинити, як про те просили болгары [25]. У результаті Болгарія одержала 40 - денний перепопочинок від бомбардувань.

Пауза, що виникла, проте не означала відмову союзників від повітряного тиску. А. Іден у записці до прем'єр-міністра, датованої 3 березня, пропонував поширити нальоти на Бургас і Варну, а також звернутися до СРСР із закликом підкріпити ефект бомбардувань посиленням політичним і пропагандистським тиском на Болгарію [26].

До початку березня американці розробили умови виходу Болгарії з війни. З документа випливало, що він повинен був здійснитися як «беззастережна капітуляція» [27]. Такий підхід не влаштовував болгарські правлячі кола, що були далекі від думки вважати себе переможеною стороною. Вони зберігали ілюзії, що «більшовицька небезпека» призведе до укладання сепаратного миру між Німеччиною і західними союзниками і зв'язували з цим надії на безболісний вихід із війни. Тому болгарська сторона затягувала переговори. Тоді союзна авіація відновила бомбові удари.

Вночі 16 березня 1944 р. англо-американська авіація зробила два нальоти на Софію, скинувши велику кількість запалювальних бомб. У ніч із 18 на 19 березня 100 - 150 союзних літаків здійснили рейд над Південною Болгарією і скинули бомби на Пловдив, Хасково, Девін і інші населені пункти.

У цей час у штабах союзних сил розгорнулася дискусія про пріоритетні цілі для бомбових ударів у Південно-Східній Європі. Англіїці прийшли до висновку, що «із погляду теперішньої ситуації на

Балканах буде більш перспективним атакувати балканські столиці, ніж нафтопромисли». Об'єднаний комітет начальників штабів погоджувався з бажаністю якнайшвидшого виводу з війни Болгарії, але вважав, що він більше залежить від військових успіхів в Італії, на російському фронті і бомбардувань Німеччини, ніж від інтенсифікації бомбардувань Софії. У результаті, в переліку пріоритетних цілей повітряних атак, столиці балканських сателітів виявилися на останньому місці, а Софія замикала їхній перелік [28].

До кінця березня були проведені ще три рейди на Софію. Нічні - 24 і 29 березня і денний 30 березня. Останній був найпотужнішим за весь період бомбардувань. У ньому брало участь 450 бомбардувальників і 150 винищувачів. Вони скинули 3000 фугасних і 30000 запалювальних бомб. У місті виникло 2 тисячі пожеж. Горіли Народний театр, Міністерська рада, Священний синод. Усього зруйновано і спалено більш ніж 3,5 тисячі будинків, вбито 139 осіб. У повітряному бою болгарські льотчики збили 7 бомбардувальників і 3 винищувача, але і самі загубили 8 машин [29].

У наступні місяці повітряний тиск на Болгарію помітно ослаб. Союзна авіація переключилася на заходи, пов'язані з забезпеченням операції «Оверлорд». Удари були перенесені на румунські нафтопромисли - головне джерело пального для Німеччини. Останній наліт на Софію відбувся 17 квітня. Тоді ж нічним бомбардуванням було піддано Пловдив. Надалі авіанальоти набули спорадичного характеру. Згадаємо рейд на аеродром Карлово 28 червня, у результаті якого і без того нечисленній болгарській авіації були нанесені серйозні втрати. Після початку операції «Оверлорд» союзники практично втратили інтерес до об'єктів у Болгарії. Останнє бомбардування відбулося 1 вересня 1944 року.

Усього за період із квітня 1941 по вересень 1944 р. союзники піддали бомбардуванням 168 населених пунктів

(включаючи території, що перебували під болгарською окупацією), скинувши на них біля 50 тисяч бомб. Результатом повітряних атак стали 12 тисяч зруйнованих будинків, 1828 вбитих і 2372 поранених болгарських громадян. Більше інших міст постраждала Софія. Загальна сума заподіяного бомбардуваннями збитку склала 24 млрд. левів [30].

Втрати союзної авіації не піддаються точному підрахуванню. За деякими даними вони склали від 120 до 147 літаків, 156 загиблих і 319 полонених льотчиків [31].

Звичайно, за своїм розмахом бомбардування болгарських міст поступалися бомбардуванням Берліна, Гамбурга, Дрездена або Бухареста, але їхні результати були не менш руйнівними. Американський дослідник М.Міллер відзначив, що Софія в той час була містом із більш ніж 300000 мешканців (462000 у 1942 р.) зосереджених на досить малій площі (30 кв. км). Бомбардування, здійснене сотнею літаків, давало тут сильніший морально-психологічний ефект, ніж бомбардування Берліна тисячею літаків [32]. Саме на це в першу чергу і розраховували союзники. Офіційна історія ВПС США в другій світовій війні визнає, що бомбардування мали політичне значення і були «наступом на дух болгарського народу» [33]. Дух народу дійсно похитнувся від цієї безжалісної демонстрації військової сили Великобританії і США і нездатності болгарського уряду захистити мирне населення від повітряного терору. У країні поглибилася політична криза, активізувалися антиурядові виступи.

Проте тисячі тонн бомб не змусили Болгарію порвати з Німеччиною і капітулювати перед союзниками. Причина полягала, насамперед, у позиції правлячих кіл країни, що продовжували сліпо дотримуватися згубного курсу спілки з гітлерівською Німеччиною. Похитнути його не змогло навіть руйнування столиці. Крім того, у Болгарії просто не було значних військових і промислових об'єктів, знищення яких могло б серйозно підірвати її обороноздатність і спричинити собою зміни в політиці.

Невдача повітряного наступу була також обумовлена наявністю протиріч між США і Великобританією щодо стратегічних пріоритетів у Європі. Американці, націлившись на Північно-Східну Францію, неохоче погоджувалися з балканськими проектами англійців. Їхня спільна акція проти Болгарії стала можливою за двох умов: застосуванні обмежених засобів (дії тільки авіацією) і швидкому досягненні результатів (один місяць, на думку У.Черчілля). Коли стало зрозуміло, що швидкої капітуляції Болгарії не передбачається, американці втратили зацікавленість операцією і цілком переключилися на «Оверлорд».

Руйнації і жертви, заподіяні авіацією західних союзників, викликали у населення сильні антианглійські та антиамериканські настрої. Усе більше болгар пов'язували надії на припинення страждань та виходу із війни з втручанням Радянського Союзу. У результаті в країні склався стан сприятливий для захоплення влади лівими, прорадянськими силами.

ЛІТЕРАТУРА

1. Котев Н. Някои неизяснени моменти около англо-американската бомбардировъчна офанзива срещу България (1943 – 1944 г.) // Известия на военноисторическо научно дружество. – Т. 48. – София, 1989; Стоянов С. Ние бранихме тебе София. – София, 1972; Руменин Р. Летящи крепости над България. – София, 1990.
2. Miller M. Bulgaria during the Second World War. – Stanford, 1975.
3. Higgins T. Winston Churchill and the Second front 1940-1943. – N.Y., 1957. – P. 200.
4. Ундасынов И. Рузвельт, Черчилль и второй фронт. – М., 1965. – С. 103.
5. Шопов П. САЩ и България. Политически отношения 1939 – 1944. – София, 1990. – С. 172, 173.

6. Котев Н. Вказана праця. – С. 76, 77.
7. Централен державен архив на Република България. Колекция на микрофилми 04 (ЦДА на РБ, КМФ.04). - Оп. 6. - Арх. од. 41. - Арк. 26.
8. Советско-английские отношения во время Великой Отечественной войны 1941 – 1945: Документы и материалы. В 2-х т. – Т. 1. – М., 1983. – С. 480.
9. Котев Н. Вказана праця. – С. 78.
10. Руменин Р. Вказана праця. – С. 73.
11. Котев Н. Вказана праця. – С. 80.
12. Там само. – С. 82.
13. Стоянов С. Вказана праця. – С. 21, 34, 67.
14. Foreign Relations of the United States. Diplomatic papers (FRUS). The Conferences at Cairo and Teheran, 1943. – Washington, 1961. – P. 742.
15. Ibidem. – P. 782.
16. Ibidem. – P. 680, 746.
17. Котев Н. Вказана праця. – С. 83, 84.
18. Руменин Р. Вказана праця. – С. 88.
19. Там само. – С. 92; Котев Н. Вказана праця. – С. 89.
20. Державний архів Російської Федерації. - Ф. 4459. - Оп. 24, ч. 1. - Арх. од. 13. - Арк. 147.
21. ЦДА на РБ. - Ф. 3. - Оп. 4. - Арх. од. 607. - Арк. 16.
22. Димитров И. Буржоазната опозиция в България 1939/1944. – София, 1969. – С. 151 – 153.
23. Тошкова В. България в балканската политика на САЩ 1939-1944. – София, 1985.
24. Roosevelt and Churchill. Their Secret Wartime Correspondence. – London, 1975. – P. 584.
25. ЦДА на РБ. КМФ.19. - Арх. од. 362/к. - Арк. 41, 48, 56.
26. ЦДА на РБ. КМФ.04. - Оп. 6. - Арх. од. 53. - Арк. 39.
27. FRUS.1944. – V. 3. The British Commonwealth and Europe - Washington, 1965. – P. 309, 310.
28. ЦДА на РБ. КМФ.04. - Оп. 6. - Арх. од. 65. - Арк. 4 – 11.
29. Котев Н. Вказ. тв. – С. 101, 102; Руменин Р. Вказана праця. – С. 108.
30. Руменин Р. Вказана праця. – С. 166, 167.
31. Там само. – С. 168, 169.
32. Miller M. Op. cit. – P. 166.
33. The Army Air Forces in World War II. – Chicago. – V. 2. 1949. – P. 584.

РЕЗЮМЕ

ВЕДУЩИЕ ГОСУДАРСТВА АНТИГИТЛЕРОВСКОЙ КОАЛИЦИИ И БОМБАРДИРОВКА БОЛГАРИИ (ноябрь 1943 – апрель 1944 гг.)

Потрашков С.В. (Харьков)

Статья посвящена малоизвестному эпизоду второй мировой войны: бомбардировкам Болгарии авиацией союзников в 1943-1944 гг. Эти бомбардировки были «наступлением на дух болгарского народа» и имели непосредственное отношение к «балканской стратегии» У. Черчилля. Их объектами сознательно выбирались населенные пункты, не имевшие существенного военного значения. Противоречия между США и Великобританией по вопросам действий на Балканах, обусловили конечную неудачу этой военной акции союзников.

SUMMARY

THE MAIN MEMBERS OF ANTIHITLERIST COALITION AND BOMBING OF BULGARIA (november 1943 – april 1944)

Potrachkov S. (Kharkiv)

The article is devoted to the little known episode of the Second World War: the bombing of Bulgaria by the Allied Air Forces during 1943-1944. These bombardments were “the attack on the spirit of Bulgarian people” and bore direct relation to Churchill’s Balkan strategy. The settlements without any military significance were chosen as their object. Some contradictions between the USA and Great Britain on the questions of action at the Balkans caused the failure of this Allies military action.